

Jaarverslag 2021 Stichting Kindermonument/Markt voor Joden

Voor de Stichting Kindermonument/Markt voor Joden is het jaar 2021 het tweede coronajaar op rij geweest en de beperkende maatregelen waren een bepalende factor bij de organisatie van haar activiteiten.

In 2020 is het idee ontstaan om, bij het bestaande Monument **Fusilladeplaats Rozenoord**, een aanvullende herinnering aan de slachtoffers van de fusillades te realiseren.

Met het Bureau Gravure85 uit Vianen en in samenspraak met dhr. Ittman van de Werkgroep Stoelenproject zijn wij gekomen op het laten maken van 12 roestvrijstalen platen van 3 mm dik, gegraveerd met opvallende letters. Iedere gravure bevat, gerangschikt naar de datum waarop de fusillade plaatsvond, de voor- en achternamen en de leeftijden van de gevallen. Met de Kunstwacht en Stadsdeel-Zuid is de plaatsing besproken en in 2021 uitgevoerd.

De gravures liggen links en rechts van het bestaande monument, plat op het maaiveld, de contouren volgend van de bestrating.

Intussen hoorden wij dat de Gemeente van plan is de openbare ruimte rondom het monument met groen en bestrating op te knappen. De stichting is blij dat het monument ook bij de gemeente als een belangwekkende

herdenkingsplaats gezien wordt.

In overleg met de Werkgroep Stoelenproject wil de stichting in 2022 een bijeenkomst van 'ingebruikname' organiseren, zodat de nabestaanden en de bevolking kennis kunnen nemen van de aanvulling van het monument.

De herdenking van **4 mei 2021** bij de Fusilladeplaats Rozenoord heeft voor de tweede achtereenvolgende keer zonder een publieksbijeenkomst moeten plaatsvinden. Gedurende de dag heeft de vlag halfstok gehangen. In de ochtend heeft het bestuur een korte besloten kranstegging gehouden. De bevolking en de organisaties werden aangespoord om het monument overdag individueel te bezoeken en zo toch de Tweede Wereldoorlog te herdenken.

Het Amsterdams 4-5 mei Comité organiseerde op 4 en 5 mei, i.s.m. Het Parool een grote publieksactie met aandacht voor alle oorlogsmonumenten in de stad en een wandelroute, waaronder langs de Fusilladeplaats Rozenoord. Mede door het mooie weer bezochten veel mensen het monument. Velen legden bloemen of kiezelsteentjes bij het monument.

Toen duidelijk werd dat er in 2021 opnieuw geen gebruikelijke herdenkingsbijeenkomst bij de fusilladeplaats zou kunnen plaatsvinden, is het bestuur op zoek gegaan naar een alternatief. Het liet zich hierbij inspireren door de Poolse Auschwitz-overlevende en historicus Marian Turski.

Bij de 75-jarige herdenking van de bevrijding van Auschwitz riep hij in een memorabele rede op tot het invoeren van een elfde gebod 'U zult niet onverschillig zijn'.

Om die oproep te volgen heeft de Stichting Kindermonument/Markt voor Joden, een **boekje** uitgebracht met de titel '**Wees niet onverschillig**'.

Met de beschrijving van 13 oorlogsmonumenten in de Rivierenbuurt, de Pijp en Buitenveldert willen wij de bewoners van deze wijken eraan herinneren dat er gedurende de oorlog 17.000 Rivierenbuurtbewoners zijn omgekomen. Daarvan zijn er 13.000 Joods, waaronder ook veel kinderen. Zij werden weggevoerd en zinloos vermoord. De boodschap van het boekje is dan ook: 'bekijk de monumenten, sta stil, denk erover na en wees niet onverschillig'.

Het boekje werd gratis verspreid met een oplage van 1.000 exemplaren. Op 4 en 5 mei konden mensen het boekje meenemen bij de monumenten Fusilladeplaats Rozenoord, bij het Stoelenproject in het Amstelpark en bij het beeld van Anne Frank op het Merwedeplein. Via de website van de stichting kon het boekje besteld worden en het kon ook gratis afgehaald worden bij de boekhandels Jimmink en Bruna/Scheldestraat. De reacties waren talrijk en ontroerend en nagenoeg alle boekjes zijn in korte tijd bij buurtbewoners terecht gekomen. U kunt het boekje ook digitaal downloaden vanaf de website zie: <https://kindermonument.org/herdenkings-monumenten-amsterdam-zuid/>

Omdat in 2020 en 2021 een merendeel van de activiteiten geen doorgang kon vinden, konden de plaquettes bij de Fusilladeplaats Rozenoord en het boekje 'Wees niet onverschillig' gefinancierd worden uit een herbestemming van de begrotingsposten 2020 en 2021.

Het is lang onzeker geweest of de jaarlijkse **herdenking aan de Markt voor Joden** op 3 november 2021 door kon gaan en onder welke omstandigheden dat dan kon gebeuren.

De herdenking zou speciaal zijn omdat het precies 80 jaar geleden was dat de Duitse bezetter de speeltuin vorderde, waardoor het voor kinderen verboden werd om daar nog langer te spelen. Het speeltuinterrein werd een markt waar alleen joden hun handel mochten drijven en alleen Joodse inwoners mochten komen.

Bovendien was het ook 35 jaar geleden dat het Kindermonument werd onthuld.

Een monument dat een blijvende herinnering is aan deze periode, de vervolging en uitsluiting van

Joden en aan de impact van de bezetting op jonge kinderen.

Met inachtneming van de coronamaatregelen kon er op 3 november toch een bijeenkomst plaatsvinden die werd bijgewoond door zo'n 50 genodigden.

Paul Beving, voorzitter van de Stichting Kindermonument/Markt voor Joden, sprak een welkom uit en stelde de sprekers voor.

Gerri Golsteijn, namens de Collectieve Vereniging van Ambulante Handel (CVAH). Hij vertelde over zijn vader, marktkoopman op het Waterlooplein, die namens dezelfde CVAH 35 jaar geleden het Kindermonument heeft helpen realiseren. Ook vertelde hij over de droevige gebeurtenissen van zijn familie van marktkooplieden die op een enkeling na de oorlog niet zouden overleven.

Flora Bremer hield, namens Stadsdeel-Zuid, een voordracht over het belang van blijven herdenken; niet alleen vanwege de geschiedenis maar ook omdat het belangrijk is om in de huidige samenleving naar elkaar te blijven omzien en niet onverschillig te zijn.

Sarah Oostenbrink, namens het Project Joodse Markten in Amsterdam 1941-1943. Dit driejarige onderzoeksproject heeft als doel de Joodse marktkooplieden uit die periode zichtbaar te maken.

Speciaal voor deze dag was er op het speeltuinterrein een expositie van marktkramen met o.a. namen en voorwerpen van Joodse marktlieden.

Rondom de speeltuin hingen grote banieren met aandacht voor de gebeurtenissen die op het speeltuinterrein aan de Gaaspstraat tussen 1941 en 1943 hebben plaatsgevonden.

Rabbin Vorst en buurtbewoner Ben Manassen vertelden over hun ervaringen met de onderduik en deportatie en welke gevolgen zij daarvan nog steeds dagelijks ondervinden.

Toos van de Made bracht onder begeleiding van accordeonist Piet Schmidt het toepasselijke lied 'Amsterdam Huilt' ten gehore, wat bij de aanwezigen veel emoties losmaakte.

Daarna volgde bij het Kindermonument de kranslegging en werd een minuut stilte in acht genomen.

Ook dit jaar is er een groep kinderen van de Catharinaschool bij de herdenking aangeschoven. Eerder die week had Dick Neijssel, zoon van een verzetsstrijder en initiator van het van het Kindermonument, in het kader van educatie aan de kinderen verteld over de oorlog en het belang van herdenken. De kinderen mochten allemaal een briefje met een boodschap maken, om deze quote later, samen met een roos, bij het monument neer te leggen.

Het bestuur en aanwezigen, ouderen en kinderen, kunnen terugkijken op een waardige herdenking en een waardevolle ervaring.

Namens de stichting werd er voor de 'besloten' herdenking van de Februaristaking een bloemstuk gelegd bij de Dokwerker op het Jozef Daniel Meijerplein.

Op verzoek van het Verzetsmuseum Amsterdam is de podcast/buurtwandeling n.a.v. het boek 'De straat was leeg', van Ruud Lindeman op onze website van de Stichting geplaatst zie: <https://kindermonument.org/audiotour-rivierenbuurt/>

Het betreft een wandeling door de 'Rivierenbuurt in oorlogstijd' met verhalen over het verzet en collaboratie ter plekke.

De stichting heeft contact met de maker Freek Schroder, journalist en buurtbewoner, over de mogelijkheden om de podcast breder te promoten. Helaas kon dit door corona nog niet tot concrete afspraken leiden.

Met het Amsterdams 4-5 mei comité is het contact goed. Wij houden elkaar op de hoogte van elkaars activiteiten.

De stichting vindt onderdak in het gebouw waarin ook de speeltuin van de Gaaspstraat ruimten heeft. De stichting is erg te spreken over de samenwerking die er met de speeltuin is. De medewerkers houden een dagelijks oog op het monument en zorgen dat het monument er altijd netjes bijligt. Ook zijn zij altijd bereid hand- en spandiensten te geven.

In 2021 verliep het contact met het stadsdeel Amsterdam-Zuid goed.

Met stadsdeelbestuurder Flora Breemer en een van de betrokken ambtenaren werd een bevredigend voortgangsgesprek gevoerd.

In een informatief gesprek met een ambtenaar werd het bestuur geïnformeerd over het schetsontwerp Herinrichting Vechtpluin. Met name onze inbreng over het gebied rond het Kindermonument werd op prijs gesteld.

Bestuurssamenstelling 2021

Paul Beving (voorzitter)

Sarah Oostenbrink (tot 22 december 2021)

Henk Degenhart (penningmeester)

Michel Idsinga (lid)

Elles Bense (lid)

Bestuur Stichting Kindermonument/Markt voor Joden
Januari 2022